

Asia: VN/8452/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laeiksi alusliikennepalvelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään muutettavaksi lakia alusliikennepalvelulaista sekä sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Esitysluonnoksen mukaan Tulli voisi määrätä 50–3500 euron virhemaksun alusliikennepalvelulain 29 a §:ssä mainituista rikkomuksista. Esitysluonnoksen mukaan virhemaksun täytäntöönpanosta huolehtisi Oikeusrekisterikeskus (ORK). ORK huolehtii yli 40 erilaisen hallinnollisen seuraamus-, rike- tai liikennevirhemaksun täytäntöönpanosta. Siten erityisesti virhemaksun määräämistä ja täytäntöönpanoa koskevat kohdat esitysluonnoksessa, ovat ORK:n lausunnossa arvioinnin kohteena. Esityksessä ehdotetaan, että lait tulevat voimaan mahdollisimman pian.

Alusliikennepalvelulain muuttamista koskeva luonnos hallituksen esitykseksi on ollut lausuttavana jo kesällä 2022. Tällöin seuraamuksen nimeksi on esitetty "Liikennevirhemaksu", joka on vastannut esimerkiksi tieliikennelaissa (729/2018) omaksuttua käsitettä. Nyt lausuttavana olevan luonnoksen mukaan seuraamuksen nimi olisi jälleen "Virhemaksu" (29 a §), joka vastaa voimassaolevaa alusliikennepalvelulakia. Toisaalta nyt lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa on kuitenkin todettu, että "Oikeusrekisterikeskus vastaisi liikennevirhemaksun täytäntöönpanosta".

Lainsäädännön yhdenmukaisuuden takia ORK:n katsoo, että myös alusliikennepalvelulain mukaisen seuraamuksen nimen tulisi olla aiemmin esitetyn mukaisesti "Liikennevirhemaksu".

Jo voimassa olevan alusliikennepalvelulain mukaan Tulli on voinut määrätä virhemaksuja (29 a §), mutta virhemaksun täytäntöönpanosta ja toimivaltaisesta viranomaisesta ei ole ollut laissa tarkempia säännöksiä. Voimassa olevan tullilain 75 §:n 2 momentin mukaan Tulli vastaa määräämänsä virhemaksun ja seuraamusmaksun perinnästä. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain uudistamiseksi on asetettu työryhmä 4.6.2021. Koska hallinnollisten seuraamusmaksujen määrä on lisääntynyt viime vuosina huomattavasti, työryhmän yhtenä tavoitteena on ollut, että kaikkien

seuraamusmaksujen täytäntöönpanoon voitaisiin soveltaa mahdollisimman yhdenmukaisia säännöksiä. Esitysluonnoksen mukaan seuraamuksen täytäntöönpanossa sovellettaisiin sakon täytäntöönpanosta annettua lakia, jonka 3 §:n mukaan ORK vastaa lain mukaisten seuraamusten täytäntöönpanosta. Hallinnolliset seuraamus-, rike ja liikennevirhemaksut pannaan täytäntöön pääsääntöisesti sakon täytäntöönpanosta annetun lain nojalla. Edellä mainituilla perusteilla ORK katsoo perustelluksi, että alusliikennepalvelulain mukaisen virhemaksun täytäntöönpanosta vastaisi ORK sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisesti.

Esitetyn alusliikennepalvelulain 29 a §:n mukaan virhemaksu voitaisiin määrätä mm. aluksen päällikölle. Seuraamus voitaisiin siten määrätä luonnolliselle henkilölle. Ehdotetun lain 29 c §:ään olisi syytä edellä mainitusta syystä lisätä säännös siitä, että virhemaksu raukeaa, kun maksuvelvollinen luonnollinen henkilö kuolee. Säännös vastaisi rikoslain 8 luvun 16 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan sakko raukeaa tuomitun henkilön kuollessa. Ehdotetun lain 29 c §:stä tai säännöskohtaisista perusteluista ei ilmene, peritäänkö virhemaksusta viivästyskorkoa. ORK:n näkemyksen mukaan rangaistusluonteisille hallinnollisille seuraamuksille ei tulisi periä viivästyskorkoa. Tämä olisi perusteltua siksi, että [liikenne]virhemaksut ovat sanktioluonteisia maksuja ja rinnastuvat tässä suhteessa rahamääräisiin rangaistuksiin, joille ei peritä viivästyskorkoa. ORK pitää tärkeänä, että virhemaksun korottomuus lisätään erikseen perustelutekstiin. Maininnalla on selventävä informatiivinen merkitys sekä maksuvelvollisille että maksuasioita käsittelevien eri viranomaisten henkilöstölle.

ORK on todennut aiemmassa lausunnossaan 29.8.2022, että esitystä alusliikennepalvelulain muuttamisesta tulisi täydentää virhemaksua koskevan päätöksen tiedoksianto koskevalta osalta, koska esitysluonnoksessa ei ole esitetty tämän osalta säännöksiä. Nyt lausuttavana olevaan esitysluonnokseen sisältyy omana pykälänä "Virhemaksua koskevan päätöksen tiedoksianto" (29 b §). ORK pitää lisäystä tärkeänä ja kannatettavana.

ORK on todennut aiemmassa lausunnossaan 29.8.2022, että luonnokseen on sisältynyt ristiriitaisuutta virhemaksua koskevan päätöksen täytäntöönpanokelpoisuuden osalta. Nyt lausuttavana olevan esitysluonnoksen mukaan päätökseen haettaisiin ensivaiheessa oikaisua, jonka jälkeen oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. (31 §:n 1 momentti) Edelleen esitetään, että "Päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää." (31 §:n 2 momentti) Oikeudenkäynnistä hallintoasiassa annetun lain 122 §:n 1 momentin mukaan päätöstä ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. ORK kiinnittää siten edelleen huomiota siihen, että päätöksen tulisi olla täytäntöönpanokelpoinen vasta, kun päätös on saanut lainvoiman tai se on pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

Aiemmassa esitysluonnoksessa, tai nyt lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa ei ole arviota, siitä kuinka paljon virhemaksuja määrättäisiin vuositasolla. Esitysluonnoksen perusteella on siten vaikea arvioida sitä, muodostuuko ORK:lle määrällisesti sellaista tehtävää, mikä edellyttäisi lisäresursointia. Nyt ehdotettava virhemaksu tulee lisäämään ORK:n työmäärää, vaikka se panee täytäntöön

liikennevirhemaksuja koskevia päätöksiä jo muun lainsäädännön nojalla. Esitysluonnoksesta ei käy ilmi, käytetäänkö alusliikennepalvelulain mukaisten virhemaksujen tallentamiseen ja käsittelyyn Liike-järjestelmää, josta virhemaksut saapuisivat täytäntöönpantavaksi ORK:n täytäntöönpanojärjestelmä Rajsaan. Mikäli Liike-järjestelmää ei käytettäisi, Rajsaan tallennettaisiin vain täytäntöönpanon perustetta koskevat tiedot, mutta varsinainen perintä toteutettaisiin manuaalisesti. Riippumatta täytäntöönpanotavasta, jokainen hallinnollinen seuraamus-, rike tai liikennevirhemaksu lisää ORK:n henkilötyön tarvetta. Keskusteluissa oikeusministeriön kanssa on sovittu, että jokaisen uuden seuraamuslajin yhteydessä arvioidaan sen täytäntöönpanosta aiheutuvan lisähenkilötyön määrä, vaikka lisähenkilötyön määrä yhtä uutta seuraamuslajia kohti olisi vähäinen. Kun uusia seuraamuslajeja tulee jatkuvasti lisää, ORK:n lisähenkilötyön tarvetta on tarpeen arvioida pidemmällä aikajaksolla viraston tulosoikeusmenettelyssä. ORK on lausunut 29.8.2022 päivätyssä lausunnossa, että ehdotettuun lakiin perustuvan virhemaksun johdosta tarvittava lisähenkilöstön määrä ORK:lle on 0,1 henkilötyövuotta ja nyt lausuttavana olevan luonnoksen perusteella ORK lausuu lisähenkilöstömäärän osalta samoin.

Kivinen Jussi
Oikeusrekisterikeskus

Pitkänen Tero
Oikeusrekisterikeskus